

בהעלותך

ג) עפ"ה"ל — פרש"י זה מדבר ב"הכתוב", ולא שלמדין חלקו מחלקו.
 ב. אח"כ מעתיק רש"י "אני היא" ומפרש: "מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנא' ותקעתם הרי שופרות, לזכרון הרי זכרונות, אני ה"א זו מלכיות וכו'".

וצלה"ב:

א) כמדובר כמ"פ אין דרכו של רש"י — המפרש פש"מ — ללמד ההלכות הנדרשות מהפסוק, ואינו מביא דרשת רז"ל עה"פ אלא במקום שדרשת רז"ל מוכרחת להבנת פשטות הענינים — ובנדו"ד, מה חסר בהבנת פשטות הכתוב שלכן מוכרח רש"י להביא הלימוד בהלכה?

ב) ויתירה מזו: פי' הכתוב "ותקע" תם גו' והיו לכם לזכרון לפני אליהם כמ" פשוט הוא — ציווי לתקוע בתצורות שעיי' יהיו נזכרים לפני ה' — זכפירוש הכתוב שלפניו — ואילו רש"י מפרשו דלא כפשוטו, ד"ותקעתם" הוא (פסוקי) שופרות, ו"זכרון" הוא (פסוקי) זכרונות?

ועד"ז בפי' "אני ה' אליהם" שבסיום הכתוב, כבר פרש"י לפני' בפ'

א. מן הפסוק בפרשתנו: "וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אליהם אני ה' אליהם" מע"תק רש"י "על עולותיכם" ומפרש: "בקרבת צבור הכתוב מדבר".

וצלה"ב:

א) לכאורה דיו שיאמר "בקרבת ציבור" י, ועכ"ל דאף שאינו כותב "על עולותיכם וגו'" — כולל גם "זבחי שלמיכם" דלהלן בכתוב.

ב) מנין לרש"י בפש"מ שהמדובר הוא בקרבן צבור דוקא ולא בקרבן יחיד?

יש מפרשים * דההכרח דרש"י הוא (כבספרי ובגמרא) דלמדין מהיקש משלמים, דמה שלמים של צבור (כד' יליף התם) אף עולה של צבור.

אבל כמדובר כמ"פ, רש"י מפרש כל הדרוש להבנת פש"מ (לימוד המתחיל בבן חמש) ואינו סומך על המבואר בספרי וגמ' וכו'. ואם להיקש זה נתכוון רש"י ה"ל לבארו (או עכ"פ לרמוזו בכתבו "כדאי" בספרי" וכו"ב).

1) בהעלותך י, י.

1*) משא"כ בפרש"י ויקרא (א, ב): בקרבנות נדבה דיבר הענין — ללמד שכל הקרבנות שבכל "הענין" (עד "ואם תקריב" — ב, יד) נדבה הן.

2) ויל"ע בכתיב ובשאר דפוסי רש"י. רמ"ם. גו"א. ועוד.

3) ספרי עה"פ (וראה במפרשים שם). ערכין יא, סע"ב.

4) מספרי עה"פ (והובא גם ביל"ש עה"פ). וראה תו"כ אמור כג, כד. מה שכונת רש"י "מכאן למדנו כו'" (ולא "מלמד כו'" וכיו"ב), י"ל שכונתו לשלול את דרשות הת"ק וספרי כאן וד' תו"כ שם. וטעם השלילה — דאינן מתאימות או שאינן מוכרחות בפש"מ.
 5) ראה לקו"ש חייב ע' 103 הערה 3. ובכ"מ.

וכאן שינה וסתם "זכרונות" "שופ-רות"?

ד. והביאור בזה יובן בהקדים תמי' נוספת:

דובר כמ"פ * שדרכו של רש"י בפי' רש"י עה"ת לפרש כל דבר הסתום בפשש"מ — ועפ"י צלה"ב, למה לא פירש רש"י התיבות "וביום שמחתכם" (הנאמרות בתחלת הכתוב) — באיזה יום שמחה הכתוב מדבר, דהרי א"א לפרשם על ימי ה"מועדים לשמחה" דהרי נזכרו תיכף לאח"ז: (א) בפ"ע (ב) ובוא"ו המוסיף על הקודם "ובמרה עדיכם" יי.

בספרי עה"פ מפרש: "וביום שמחתכם — אלו שבתות" יי. אבל: (א) א"כ הו"ל לרש"י לפרש זה. (ב) א"א לרש"י — ע"פ שיטתו בפירושו — לפרש כן ד(בפשטות הכתובים) לא מצינו ענין השמחה בשבת, שיהא נקרא עש"ז "וביום שמחתכם" סתם, ובפרט כשנאמר בסמיכות ל"ובמועדיכם" שב-הם מפורש בקרא שמחה "ושמחת בח"גך וגו'" יי. ולהעיר דאפילו ע"ד הה-לכה וכו' אין זה פשוט כ"כ יי.

[ואין לומר דכונת הכתוב לימי שמ-

וארא י, ד"אני ה' פירושו "נאמן לש-לם שכר טוב כו" ומוסיף "ובלשון הזה מצינו שהוא נדרש בכ"מ". ולפ"ז בפשטות יש לפרש כן גם בפסוק דילן: "אני ה"א — נאמן לשלם שכר". ולמה מפרש רש"י כאן: (א) באופן אחר. (ב) ולא כפשוטו כלל — דקאי על פסוקי מלכיות.

— וכנרמז גם בלשון רש"י עצמו "מכאן למדנו כו" שאי"ז המשמעות הפשוטה של תיבות אלו.

(ג) רש"י מעתיק מן הכתוב התיבות "אני ה"א" — אבל מפ' גם התיבות "ותקעתם" ו"לזכרון" הנאמרות לפנ"ז. ועפ"ז הו"ל להעתיקן ג"כ, או לפרשן לפנ"ז בדבור בפ"ע.

ג. עוד יש לדייק בדברי רש"י:

(א) למה לא הקדים רש"י לפירושו "דרשו רבותינו" וכיו"ב, כדרכו בכ"מ שאין הכתוב מתילשב ע"פ פשוטו ומוכרח לפרשו ע"פ דרשת רז"ל.

(ב) בסיום פירושו הוסיף רש"י "וכו' ", וצלה"ב מה מרמז בזה? וכיון שמדמביאו משמע שהרמז שייך לפי-רשו — הו"ל לבארו.

(ג) בפ' אמור * פרש"י "זכרון תרועה — פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות"

(9) ראה לקו"ש ח"י ע' 13 ובהנסמן בהערה 1 שם.

(10) בחוקוני כאן: "ביום שמחתכם דהיינו מועדיכם". אבל מובן דאינו ע"פ פשש"מ, וכבפנים.

(11) וכ"ה בילקוט. וראה תו"ת.

(12) ראה סו, יד. ובנוסח התפלה דש-לש רגלים: מועדים לשמחה.

(13) ע"ד ההלכה: ראה שו"ע אדה"ז

סרמ"ב ס"א ובקו"א שם סק"ב. לקו"ש ח"ז ע' 1090 הערה 31. וראה בארוכה

(6) ו, ב. וראה ג"כ פרש"י אמור כג, כב. וראה בארוכה לקו"ש שם ע' 83 ובהערות 5, 6 שם.

(7) ראה לקו"ש ח"י ע' 152 ובהנסמן בהערה 13 שם.

(8) כג, כד. וראה בארוכה לקו"ש ח"ב הגיל בביאור פרש"י זה.

ועפ"י מובן בפשטות ההכרח לפרש ד"עולותיכם" היינו "קרבן צבור": כיון דכל הדברים והימים שבכתובים אלה ("כי תבואו גו' בארצכם גו' ונושעתם גו' וביום שמחתכם ובמועדיכם גו'") עניני צבור הם, כנ"ל, מובן שגם המשך הכתוב ("ותקעתם בחצוצרות") על עולותיכם וגו' "בקרבן צבור הכתוב מדבר". והכתוב — היינו גם "זבחי שלמיכם".

ו. והנה עפ"י הנ"ל דפסוק זה נאמר בהמשך להפסוק דלפניו, מובן ג"כ דאין לפרש "אני ה"א" הנאמר כאן כפירושו בשאר מקומות "נאמן לשלם שכר" דהרי מפורש בפסוק הקודם דישלם שכר: "והרעותם בחצוצרות" (ועי"ז) "ונושעתם מאויביכם" — ומאי קמ"ל קרא יתרה בפסוק הבא תיכף לאח"ז דגם על "ותקעתם גו'" ישלם שכר.

ולכן מפרש רש"י שהיתור ד"אני ה"א" הנאמר כאן בא ללמד הלכה. ולכן מדייק רש"י בלשונו וכותב "מכאן למדנו", היינו שאינו בא לפרש פירושן של התיבות "אני ה"א" (כי פירושן כפשוטן), אלא לפי רש הגלמד מהן.

וממשיך רש"י: "מלכיות עט זכרונות ושופרות שנא' ותקעתם הרי שופרות זכרון הרי זכרונות אני ה"א זו מלכיות". ואין כוונתו לפרש ד"ותקעתם גו' זכרון" הוא אמירת פסוקים (ש"ה"ז — היפך הפשט); אלא שבוזה שהכתוב מוסיף כאן "אני ה"א" אף שכבר נאמר בפסוק שלפניו שישלם (שכר) מלמדנו דכשיש (תוכן של) שופ-

חה סתם, היינו שמחה פרטית של איש פרטי דכשמביא אז קרבן לה"י צריך לתקוע כו' — שהרי, כנ"ל, פרש"י "עולותיכם — בקרבן צבור הכתוב מדבר".

— ומכיון שאין רש"י מעורר כלום בפירוש תיבות אלו עכ"ל¹⁵ שלדעתו של רש"י מובנות הן מעצמן ואינן זקוקות לפירוש.

ה. והביאור:

בפסוק לפניו נאמר "וכי תבואו מלחמה גו' והרעותם גו' וזכרתם גו' ונושעתם מאויביכם גו'" ובהמשך לזה נאמר בפסוק דילן "וביום שמחתכם" (בוא"ו החיבור), היינו שכתוב זה בא בהמשך להפסוק שלפניו, שעפ"י מובן בפשטות ד"וביום שמחתכם" הכ"וונה ליום שמחה שיעשו לאחר ד"ונושעתם" — נצחון המלחמה — להור"דזות ולהלל להקב"ה על ישועתם מידי אויביהם¹⁶.

— ומלמדנו הכתוב (דנוסף על "והרעותם בחצוצרות וגו'" בעת המלחמה הרי) "וביום שמחתכם" — לנצחון המלחמה — ("ובמועדיכם וגו'") ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וגו'".

שד"ח פאת השדה מערכת אל"ף כללים סי' פב. אמבואה דספרי כאן. וראה צפע"ג עה"ת כאן. ע"ד הקבלה וחסידות: ראה לקו"ת צו יא. ד ואילך ושב"ג ובכ"מ. (14) וע"ד קרבן שלמי תודה — הודאה על גס כו' (פרש"י צו ז, יב), וכיו"ב. (15) כי כשאין לרש"י ביאור ע"ד ה"פסח כותב "איני יודע" (פרש"י תולדות כה, ה. ועוד (נסמנו בלקו"ש ח"ה ע' 1 בשוה"ג להערה 2). (16) וכן פ' בראב"ע.

בכתוב יי (לפרש"י) — הוא שמתחיל בשופרות אח"כ זכרונות ומסיים במלכיות ?

ולכן מסיים רש"י "וכו" — כוונתו להמשך דברי הספרי, וז"ל: אם כן מה ראו חכמים לומר מלכיות תחלה ואח"כ זכרונות ואח"כ שופרות (ומתרג' המליכהו עליך תחלה, ואח"כ בקש רחמים מלפניו כדי שתזכר לו יי ובמה בשופר.

ולכן כשרש"י מביא הדין דחכמים — מביאו ג"כ בסדר זה.

ואין רש"י מעתיק וכותב זה בפירוש, אלא מרמז ב"וכו", כי קושיא זו אינה בפשט"מ.

ט. ויש להמתיק שינוי הסדר בה לימוד כאן — ממש"נ בקרא ע"פ פנימיות הענינים: בענין מלכיות זכרונות ושופרות מבואר יי ד"שופ"רות" היינו ביניה, "זכרונות" — ז"א ו"מלכיות" — מלכות. והנה בתורה (שהיא מלמעלמ"ט) מובאים הענינים

רות וזכרונות צריך לצרף עמהם גם (תוכן של) מלכיות יי —

דכשם שבפסוק זה "שנא' ותקעתם הרי (יש תוכן של) שופרות (ע"י תקיר ענה). לזכרון הרי (יש תוכן של) זכרונות (שנוכרים לפני אלקיכם)" מוסיף (קרא יתרה) "אני ה"א זו מלכיות", כמו"כ בכל פעם שצ"ל זכרונות ושופרות (בין כפשוטו כבגדוד"ד, בין אמירת פסוקים בר"ה) צ"ל עמהן מלכיות.

ולכן מדייק רש"י ואינו כותב "פסוק קי זכרונות ופסוקי שופרות" (כבפ' אמור) אלא "זכרונות גו' שופרות", שהרי בגדוד"ד אין הכוונה לפסוקי זכרונות ושופרות אלא כפשוטו, כנ"ל.

ז. בסגנון אחר קצת: גם לרש"י פ"י הכתוב הוא כפשוטו (ולכן א"צ לפרשו, וכמו שלא פירש קרא דלפניו — היינו) שצ"ל רק "ותקעתם" והכתוב מבטיח שע"י זה יהיו לזכרון גו' —

וכמו בקרא שלפניו: והרעותם בחר צוצרות (וע"י) ונזכרתם גו' ונושעתם מאויביכם.

אלא שצריך ביאור: קרא יתרה "אני ה"א" — למה לי,

ומתרג': מכאן למדנו כו'.

ח. והנה יש מקום להתלמיד ממו"ל לשאול: למה משנה רש"י ופתח במלכיות (אח"כ) זכרונות ו(אח"כ) שופרות — וכן הוא בהתפלה דר"ה — משא"כ ע"פ הגלמד מכאן — הסדר

(17) בפרט שני הגירסא: מכאן למדנו מלכיות זכרונות ושופרות. אבל בפשטות גם לגירסא זו יל"פ כבפנים, דמכאן למדנו הסדר (השלם) דמלכיות זכרונות ושופרות.

(17*) כאן, אבל באמור (כג. כגכד) לדעת רע"ק (בספרא שם) הסדר: ה' אלקיכם (מלכיות*) בחודש ה' גו' זכרון (אלו הזכרונות) תרועה (אלו השופרות).

והטעם: באמור — לפרש"י שם — פשט"מ קאי בפסוקי זכרונות ושופרות ולכן נכתבו כסדרן, משא"כ כאן.

ועפ"י מתורצת קושיית המשכיל לדוד על הסדר בקרא — כאן. וראה לקמן הערה 20. (18) וביל"ש הגירסא: שיזכור לך.

(19) ראה סידור האריז"ל תפלת מוסף דר"ה. פיע"ת שער כו פ"ה. וראה אוה"ת דרושים לריה ע' איתח ואילך. סיום המשך תרס"ו. ועוד.

(*) אבל לרש"י שם אין זה פשט"מ שם.

כרתם לפני ה'א ונושעתם מאויבי-
כם".

ואולי יחשוב האדם בנפשו: העבודה
הנ"ל מוכרחת בתחלת וראשית הע-
בודה כשיצרו בתקפו ומתגבר עליו;
אבל לאחר נצחון המלחמה והישועה
מאויביו, ועובד להשי"ת ע"פ טעם
ודעת ויש לו תענוג בה, אינו מוכרח
הביטול וההכנעה.

מלמדנו הכתוב "וביום שמחתכם גו'
ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל
זבחי שלמיכם גו'": גם לאחר נצחון
המלחמה, בעת הקרבת הקרבנות —
להתקרב אל ה' צ"ל "ותקעתם גו'
על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם" צ"ל
"ותקעתם גו' " הביטול וההכנעה".

ובעבודתו בהקרבת הקרבנות מפור-
ש בכתוב שהסדר הוא "על עולותי-
כם (ואח"כ) ועל זבחי שלמיכם גו'".
בתחלה צריך להקריב קרבן עולה ש-
הוא כולה "כליל לה"י, ובעבודת
האדם: ביטול האדם להקב"ה מכל
וכל; ורק לאח"כ מביא קרבן שלמים,
היינו: העבודה בקירוב להקב"ה מצד
הבנה והשגה שלו — דוגמת קרבן
שלמים שיש בוה הגאה לבעליו —
נאכל לבעלים.

(25) דאמאי איקרי קרבן אלא מפני ש-
מקרב (ס' בההיר ס' מו (קט), ועיניכ
זחיג ה. א. של"ה מס' תענית (ריא, ב).
פעי"ח שער התפלה פ"ה).

(26) ראה של"ה פרשתנו שם: "לא יד
בקרבן רק שצריך להתעורר בתשובה וכן
ביום שמחתכם ומועדיכם כו' כי השמחה
קרוב להביא את האדם לידי בעיטה כו'".
(27) שמואל א ז, ט.

כאן י" לפי סדרם מלמעלה למטה:
מתחיל משופרות — בינה, אח"כ זכ-
רונות — ז"א, ואח"כ מלכות. אבל
סדר עבודת האדם (שהיא מלמטלמ"ע)
מתחיל בדרגא התחתונה ועולה מדרגא
לדרגא מלמטלמ"ע, לכן בתפלה הסדר
הוא: מתחיל ב"מלכיות" כו' — מל-
כות ואח"כ ז"א ואח"כ בינה.

יוד. ביאור המשך הכתובים בעבו-
דתו הרוחנית של כא"א:

"כי תבואו מלחמה כו' מרמז על
מלחמת האדם עם היצה"ר תמיד"י
שהוא "הצר הצורר אתכם", כי אין
לנו צר הצורר כמוהו". ובפרט
בשעת התפלה ד"שעת צלולת שעת
קרבא"י, שאז בא היצה"ר ללחום
נגדו לבלבלו במח"ז כו'.

ומלמדנו הכתוב העצה היעוצה לב-
צחון המלחמה: "והרעותם בחצוצרות".
שבבעבודת האדם הו"ע לב נשבר
ונדכא ביטול והכנעה, שיתחנן לפני
הקב"ה "לרחם עליו . . על נפשו
להצילה ממים החודנים"י. ועי"ז "ונז"

(20) משא"כ באמור (שם) שבכלל לא
בא שם הענין בשלימותו (כי פסוקי מלכיות
רק "מכאן — למדנו". ועפ"ז גם סרה
קושית המפרשים שם על רש"י), כ"א רק
בנוגע לעקדת יצחק (כפרש"י שם) — ובוה
הרי קדמה העקידה (ובמילא — גם זכרונה)
לשופר האיל שגלוק אח"כ. ופשוט.

(21) של"ה חלק תושב"כ פרשתנו שגא
א. הובא באוה"ת כאן ע' שע.

(22) של"ה שם. וראה צורר המור כאן
בשם מדרש הגעלם.

(23) זוהר — הובא ונתבאר בלקרי"ת
תצא (לד, ג. לה, ג) ובכ"מ.

(24) תניא פכ"ח.

לאדם להתעסק בצרכיו קודם התפ" לה יי.

ומדגיש רש"י עוד יותר "בקרוב צבור הכתוב מדבר": אין מספיק ש- עבודתו בתפלה וביטול תהי' עבודת יחיד — לעצמו, אלא צריך לכלול עצמו עם הצבור, ודוקא "תפלת ה- רבים היא רצוי' יותר לפני המקום" יי.

(משיחת ש"פ בהעלותך תשכ"ז)

ובכללות יותר: קרבן עולה היא דוגמת עבודת התפלה יי שהאדם עולה ומתדבק בהקב"ה; קרבן שלמים ש- נאכל לבעלים היא דוגמת עבודת ה- אדם בעת עסקו בצרכיו הגשמיים במשך כל היום שצ"ל "כל מעשיו לשם שמים" ו"בכל דרכיו דעהו" יי. ומרמז בהכתוב סדר העבודה שקרבן עולה קדום לקרבן שלמים, כי אסור

(28) ראה לקו"ת פינחס עז, ג ואילך.

(29) אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. שו"ע

או"ח סי' רלא.

(30) שו"ע אדה"ז ספ"ט סי"ד.

(31) שם סי' צ סי"א.

בהעלותך* ב

והנה מהמשך הביאור מובן, שפירוש הנ"ל של "(והאיש משה) עניו", אינו שונה מפירושו הפשוט — היינו ה"הכנעה בפני כל האדם" — אשר ע"כ אינו מסתפק בהביאור בזה, "שידע אשר כל עניני מעלותיו . . . הוא מה שניתן לו מלמעלה", כי זהו רק טעם לשלילת ההתנשאות במעלתו על ה"זולת" — ומוסיף: "ואפשר דאחר אם היו לו כחות אלו ה' מגלה את הכחות יותר" שזהו טעם המחייב ה"הכנעה לגבי הזולת.

אבל עפ"י צריך להבין: עיקר מעלתו של משה לגבי כל האדם אשר ע"פ האדמה הוא בענין הנבואה יי, וכמו שמבואר בפרשתנו יי בגדול מעלת נבואת משה רבינו, ועד שלא קם נביא עוד בישראל כמשה יי, והרי נבואה אינה ענין שבא ע"י עבודת האדם, כ"א מעלה ומדרג' נגלית הנ"תנת מלמעלה, ובזה אינו שייך לומר דאחר ה' מגלה את הכחות יותר, וא"כ למה ה' משה עניו מאד מכל

א. עה"פ י, "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" דלכאורה אינו מובן כלל: הרי הוא שקיבל תורה מסיני והקב"ה למדו תורה מ' יום ומ' לילה ונתנה לו במתנה י, ולפני זה — הוציא את בני מארמ"צ והקב"ה אמר לו כך יאמינו לעולם י, ואך זה עתה בפרשתנו למדנו שכל זמן שה' רוצה ה' מדבר עם השכינה י, ושמע שיאצילו מרוחו על ע' הזקנים והוא אינו חסר כלום י וכו' — וערכו לכל העם הוא כאומן ליונק וכו', ואיך שייך שיהי' עניו מכל ה' אדם גו' ?!

ומבואר התיירוק י, ש"עם היות שידע (משה) את הטוב שלו ואשר הוא גבוה במעלה מכל אדם, ומ"מ ה' עניו מכל אדם, והוא מפני שידע אשר כל עניני מעלותיו אשר בהם הוא גבוה במעלה ומדרג' מכל אדם, הוא מה שניתן לו מלמעלה. וחשב דאלו היו אלו הכחות אצל אחר ה' ג"כ במדרג' ומעלה זו, ואפשר דאחר אם היו לו כחות אלו ה' מגלה את הכחות יותר, ומשו"ז ה' עניו מכל".

(8) ראה ר"ח (שער הענוה פ"א בתחלת): מלת ענוה נגזרה מל' עני וענוי שהכוונה הוא ההכנעה כו'.

(9) וכדמוכח ביותר מד"ה זכור שם: "טעם העניויות שלו שחשב שאם ה' לזולתו כחות וחושים שלו ה' מגיע למעלה יותר" (בלי תיבת ואפשר), וגם לא נזכר עדין שהכחות וכו' ניתנו לו מלמעלה.

(10) ולהעיר מטושו"ע יו"ד סרמ"ב סל"ו.

(11) שם, ד"ח. וראה רמב"ם פ"ו מהל' יסודי התורה ה"ו. פיה"מ ל"פ חלק היסוד

הו', מו"נ ח"ב פל"ח ט.

(12) ברכה לה, יו"ד.

(*) וסיום מס' סוטה.

(1) פרשתנו יב, ג.

(2) נזירים לח, א. שמו"ר פמ"א, ו. פרש"י תשא לא, יח.

(3) יתרו יט, ט.

(4) פרש"י בפרשתנו ט, ז (מספרי).

(5) שם יא, יו (מספרי).

(6) פרשתנו יא, יב.

(7) ד"ה וירא העם תשי' (סה"מ תשי'

ע' 236), וראה גם ד"ה זכור חרסיה פ"ח.